

obavljani duhovne vježbe. U tu vrstu literature pripada i knjiga *Dođi i vidi!*, isusovca o. Ivana Cindorija, iskusnog davatelja duhovnih vježbi.

Knjiga slijedi u glavnim crtama itinerarij duhovnih vježbi sv. Ignacija, a ima četiri poglavlja, slijedom biblijskih izričaja: *Izlazak, Na putu, Uzdignuće, Proslava*. Ta četiri poglavlja slijede logiku koju je Ignacije razradio u četiri tjedna duhovnih vježbi. Vjieran toj dinamici autor nas vodi korak po korak od spoznaje vlastitih granica prema konačnom cilju slobode djece Božje. Postaje toga puta su razmišljanja o grijehu i otkupljenju, o pozivu Vječnoga Kralja, o pozivu Krista Gospodina po blaženstvima, o mucu Isusovoj, zatim promatranje tajne uskrsnuća i trajne Božje ljubavi u svijetu i u životu svakog čovjeka.

Knjiga o. Cindorija ima nekoliko značajki koje je čine drukčijom od uobičajenih knjiga razmatranja. Nit koja se provlači kroz sve meditacije kao osnovni ton – jest Božja ljubav. Kao primjer možemo navesti meditacije o grijehu koje egzercitant nerijetko doživljava u nekom strahu i tjeskobi od Božje kazne, budući da se susreće s osnovnom istinom o čovjeku kako je to pjesnički izrazio jedan duhovni pisac: »Jesam tamo gdje nisam; nisam tamo gdje jesam; ah, Bože, zapravo gdje sam!« Odgovor našeg autora na tu temeljnu istinu o čovjekovoj egzistencijalnoj ograničenosti, sažet je u jednoj rečenici koja se u različitim inačicama provlači kroz sve meditacije: »Granica ljubavi jest da ljubav nema granica« (str. 56–57). Druga značajka Cindorijeve knjige jest da razrađuje vječne istine na pristupačan način: rečenice su kratke i jezgrovite, lako razumljive, jezik suvremen, obogaćen prikladnim primjerima iz života. Naslovi pojedinih razmatranja često su tako znalački oblikovani da plijene pozornost i ujedno jezgrovito sažimlju osnovnu poruku me-

ditacije. A treća je značajka knjige o kojoj je riječ primjereno poznavanje i razradba suvremene teološke misli, ali i suvremene psihologije.

U posljednje vrijeme u hrvatskom jezičnom području imamo mnoge knjige duhovnog sadržaja prikladne za duhovne vježbe, no knjiga *Dođi i vidi* ima svoju posebnost a ta je da svaka meditacija stoji i kao posebna cjelina, pa kao takva može poslužiti i kao duhovno štivo mnoštvu čitatelja. Stoga toplo preporučujemo ovu knjigu ne samo svećenicima, redovnicima i redovnicama, nego svakom dobromjernom čitatelju koji želi upoznati prave vrijednosti u svjetlu Božjih istina. Parafrazirajući naslov knjige, najradije bismo rekli: »Dođi, uzmi i čitaj!«

Stjepan FRIDL, SJ

S. Ilijana Terezija od Karmelske Gospe (Cvetnić), *Ostala je samo radost. Život i djelo Majke Regine Terezije od Isusa*, Karmel – Brezovica, 1998., str. 349.

Pod kraj prošle godine izašla je iz tiska knjiga koja našoj čitalačkoj publici predstavlja život i djelo časne Majke Regine Terezije od Isusa (Karole Trbljanić), jedne od prvih četiriju karmelićanki Hrvatica koje su živjele u njemačkim i austrijskim karmelima i koje su se na poziv nadbiskupa Alojzija Stepinca vratile u domovinu da osnuju prvi hrvatski Karmel u Brezovici. Njezine duhovne kćeri iz brezovičkog Karmela, pripremajući ovu knjigu, željele su i tako obilježiti 100. godišnjicu rođenja svoje utemeljiteljice. Knjiga je utoliko više zanimljiva što se pojavila u trenutku kad nam je kao Crkvi i narodu postavljen za čašćenje i nasljedovanje bl. Alojzije Stepinac, na čijoj smo beatifikaciji zahvalni Bogu. Knjiga otkriva i to da je Blaženik

izgarao za dobro duša, a bio je svjestan da je bez molitve i žrtve to teško ostvarivo i zato se, upravo očinski, brinuo za izgradnju prvog karmela u domovini. Bl. Alojzije pronašao je u s. Regini Tereziji osobu kojoj je mogao povjeriti tu veliku zadaću – utemeljiti uzoran Karmel u kojem će se trajno moliti i žrtvovati za Crkvu Božju, a osobito za svećenike.

U predgovoru koji je napisao o. Jure Zečević, OCD, napomenuto je kako se knjiga ne može čitati kao »savršeni historografski prikaz života« M. Regine i da knjigu nije pisao stručnjak te da unatoč tomu što se težilo objektivnom prikazu, ona je odraz onoga koji je stvara. Ipak, to ne umanjuje njezinu vrijednost.

Knjiga je podijeljena na tri dijela. U prvom dijelu knjige podastrt je čitatelju životni put M. Regine. On započinje opisom jednog dana u brezovičkom karmelu iza klauzurnog zida na čijem hodniku susrećemo M. Reginu Tereziju izrazito lirski i gotovo idilično opisano. S. Ilijana, koja je i sama karmelićanka, opisala je zapravo svoj prvi susret s M. Reginom nakon ulaska u karmelsku klauzuru. Nakon tog predstavljanja, autorica se retrospektivno vraća na djetinjstvo M. Regine koje je provela u Sarajevu, i njezino mladenaštvo u Zagrebu. Tako saznajemo ponešto o povijesti grada Sarajeva, o životu male Lole u njemu, o njezinom školovanju kod sestara Kćeri Božje Ljubavi. A sve je to obilno dokumentirano preslicima svjedodžbi i fotografijama iz toga razdoblja njezina života.

Dolaskom u Zagreb ona se upisuje u Drugu žensku učiteljsku školu sestara milosrdnica koju uspješno završava i zapošljava se u Osnovnoj školi na »Svetom Duhu«, a poslije kao tajnica direktora jedne banke. O ovom razdoblju njezina života sestre iz Brezovice saznale su ponajprije iz pripovijedanja same M. Regine te iz njezinih pisama, osobito onih upućenih prijateljici Olgi Kuntarić.

U to vrijeme ozbiljno je pomišljala na odlazak u Karmel, a naizvan ničim to nije pokazivala. Kada je to povjerila majci, ona se osobito jako usprotivila i zamolila njezinog duhovnog vođu o. Antona Prešerna, DI da je odvрати od njezina nauma. On je na mnogo načina provjeravao njezinu odluku i ona je na toj provjeri izvrsno položila ispit. Uspostavila je vezu s Karmelom u Innsbrucku i polako se pripremala na odlazak. Bio je bolan i težak rastanak sa svime što joj je bilo srcu priraslo.

U Karmel u Innsbrucku ulazi 7. srpnja 1927. godine radosno dočekana od tamošnje karmelske zajednice. Život u Karmelu započela je sa svom odlučnošću, vjerom i predanjem. Nije bila pošteđena od napornih i teških poslova koje nije nikada prije radila jer su oni u kući imali poslugu. Od prvog dana nastojala se ucijepiti u novu zajednicu upijajući karmelski duh. Ulaskom u novicijat s redovničkim odijelom primila je i novo ime s. Maria Regina Terezija od Isusa.

Mirno se i bez velikih trzavica odvijao njezin redovnički život do vječnih zavjeta i poslije njih, sve do onoga dana kada je dr. Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup, poslao dopis upravi samostana u Innsbrucku i zamolio da dopuste eksklaustraciju s. Regini Tereziji kako bi mogla doći utemeljiti prvi hrvatski Karmel. Tako je započela njezina nova avantura s Bogom i prepuštanje volji Božjoj.

Na ovom prijelomnom događaju u njezinom životu započinje i novo poglavlje prvog dijela knjige u kojem autorica daje povijesni prikaz Brezovice, mjesta gdje je zaživio prvi Karmel na tlu Hrvatske. O počecima karmela doznajemo iz pisama M. Regine koje je pisala svojoj poglavarici u Innsbruck i iz sjećanja starijih sestra. Kad je 24. prosinca 1939. utemeljen Karmel u Brezovici, nadbiskup Stepinac imenovao je s. Reginu prvom prioricom.

Kako je tekao život u novom Karmelu pod vodstvom Majke Regine? Zanimljiva je njezina hrabrost u suprotstavljanju njemačkom časniku, za vrijeme Drugoga svjetskoga rata, koji je tražio da njegovi vojnici uđu u klauzuru. Odgovorila mu je: »Samo preko mene mrtve!« Časnik bi zatečen takvim odgovorom pa je M. Regina tomu nadodala: »I ja sam iz časničke obitelji, ali nikad nisam vidjela da jedan general tako postupa s golorukim ženama.« General je ostao razoružan i dao drugu naredbu svojim vojnicima.

Događaje vezane uz nadbiskupa Stepinca, Majka Regina i njezine sestre budno su pratile iz klauzure. Kad ih je posljednji put posjetio, a svjestan da mu je to uistinu posljednji posjet dragom karmelu, »dviije krupne suze kliznule su mu niz obraze«. Čitajući retke o odnosu ovo dvoje utemeljitelja može se zaključiti, što je spomenuto i u predgovoru, da su kardinal Stepinac i M. Regina Terezija bili jedno drugom »nadahnuće za rast u svetosti i potpora za predano služenje Bogu, Crkvi i narodu, svatko na sebi svojstven način...« (str. 10).

M. Regina bila je oduševljena karmelićanka, osoba puna vedrine koja je u tom duhu odgajala naraštaje mladih sestra u brezovičkom Karmelu. Na stolu joj je uvijek stajala cedulja s geslom njezinih redovničkih zavjeta: »Ljubav – veselje – ljubav! Moj cilj je Bog – za tim idem; moj svršetak je Bog – tomu se radujem!« Unatoč mnogih bolesti, bila je radosna. »Prošlo je sve što je bolno i teško, ostala je samo radost«, tu je rečenicu, čiji je drugi dio uzet kao naslov knjige, M. Regina Terezija izrekla u posljednjim danima svoga ovozemaljskoga života. Radovala se susretu s Gospodinom i on je došao po nju 22. lipnja 1984. godine u njezinoj osamdesetšestoj godini.

Uspomene i sjećanje na č. M. Reginu Tereziju sadržaj su drugog dijela knjige a napisali su ih mnogi ljudi koji su je

poznavali. Bilo bi dobro izdvojiti neke misli tih zapisa. Recimo ove o. Ivana Fučeka: Majka Regina – »redovnica Božje radosti« (str. 176); »osoba duboko proživljene i stalno prakticirane vjere« (str. 179). »Ta je autentična redovnica uvijek zračila mudrošću...« (str. 182). »(...) ne bih se nimalo čudio kad bi netko pokrenuo postupak za njezino proglašenje blaženom«, misli o. Zlatan Plenković (str. 185). »Nepokolebiva vjera u Božju Providnost bila je jedna od vrlo karakterističnih crta Majke Regine« (str. 190), zaključio je prisjećajući se Majke Regine, vlč. Lazar Krmpotić. »Zračila je Bogom«, zapisa dr. Ivan Golub (str. 192). Njezine sestre koje su s njom živjele svaka neko određeno vrijeme, također svjedoče o ženi krhka tijela, ali velikog duha i mudrosti, o poniznoj redovnici. Jedna od njih zapisala je da je Majka bila duša molitve (str. 226).

Treći dio knjige sadrži izbor iz pisane ostavštine č. Majke Regine, a to su ponajviše njezina pisma upućena prijateljima i dobrotvorima karmelske zajednice u Brezovici. Iz tih pisama zrači profinjena neposrednost i jednostavnost, a sve to začinjeno je samo njoj svojstvenom duhovitošću.

Vidljivo je iz njih da je voljela svakog čovjeka, što je zapazila i sama autorica u svojim sjećanjima na nju (str. 209).

I što reći na kraju? Majka Regina obogatila je Bogom mnoge za vrijeme svoga ovozemaljskoga života. Ovom će knjigom i dalje obogaćivati. I mene je obogatila.

Bila je svijeća koja je gorjela i izgorjela za Boga i ljude. Dobro je što je ovom knjigom postavljena na svijećnjak da svijetli svima u kući (Crkvi).

S. M. Petra FIŠTER, OCD